

MOTTATT

- 1 JUL 2013

SIKA

Kulturdepartementet

Postboks 8030 Dep

0030 Oslo

Vår dato	Vår referanse	J.nr.	Arkiv
26.07.2013	EF	0218/13	483.4.00
Deres dato	Deres referanse		

Høringsuttalelse til Kulturutredningen 2014/Kulturløftet 3

Løfte håndverket er et nettverk av organisasjoner, miljøer og enkeltpersoner som arbeider med håndverk i Norge. Nettverket administreres og driftes av Norsk handverksutvikling- NHU, og består blant annet av Birka, Norges Husflidslag, NHO Håndverk, Kulturringen, Riksantikvaren og Duodjeinstituttet.

Ved at Norge i 2007 ratifiserte UNESCOs konvensjon om Vern av den immaterielle kulturarven, tok man også på seg en internasjonal forpliktelse. Det er derfor litt overraskende at forslag til oppfølgingen av konvensjonen ikke er med i utredningen. Konvensjonen omfatter også tradisjonelt håndverk, som vi i vårt høringssvar vil konsentrere oss om.

Det er viktig å ha med oss at når tradisjonshåndverkeren er borte, da forsvinner også den levende kunnskapen. Den er i utøverne. Og det er vår forpliktelse å sørge for at den levende kulturarven får levedyktige kår og kan føres videre til en ny generasjon.

Vi har valgt å peke på områder både innenfor næring og opplæring. Vi er klar over at flere av våre forslag til tiltak hører inn under Kunnskapsdepartementets domene. Imidlertid ser vi et stort behov for å se virkemidlene i sammenheng.

31.05.13 arrangerte nettverket *Løfte håndverket* et dagseminar på Maihaugen der vi samlet sentrale politikere som har markert seg på feltet. Her fikk representanter for de ulike organisasjonene og enkelthåndverkere anledning til å fortelle politikerne hvor skoen trykkes i Håndverks-Norge. Vårt høringssvar bygger derfor også på innspill som kom frem under denne samlingen.

Opplæring i en håndverksprosess ved restaurering

I kulturminnevernet er en avhengig av kvalifiserte og dyktige håndverkere. Det brukes i dag vesentlige ressurser på restaurering av bygninger i Norge. Ved nybygging settes det av en pott til kunstnerisk utsmykking. Ved restaurering og istandsetting anbefaler vi at det tilsvarende settes av en pott til faglig utvikling/formidling av en håndverksprosess. På den måten kan en sikre at viktig tradisjonell håndverkskunnskap føres videre til en ny generasjon håndverkere, og legge til rette for forskning i tradisjonelt håndverk. Dermed bidrar vi til å sikre verdifull håndverkskunnskap. I tillegg

bygger vi den kompetansen som skal til for at restaureringsarbeidet på de faste kulturminnene kan bli utført på en kompetent måte.

Et eksempel på dette er opplærings- og dokumentasjonsprosjektene i regi av Norsk handverksutvikling som det vil være naturlig å bygge videre på.

Innføre kulturmomms (8%) for utøvere i små håndverksfag.

Kulturmommsutvalget anbefalte i sin tid en bred modell for utvidelse av merverdiavgiftsgrunnlaget på utvalgte kulturområder. Utvalget foreslo blant annet en sats på 8 % for museer og andre kulturinstitusjoner, noe som i dag er innarbeidet.

Nettverket Løfte håndverket ber om at satsen på 8% utvides til også å omfatte tradisjonelt håndverk.

Et kjennetegn ved tradisjonelt håndverk er spesielt arbeidsintensiv produksjon. Å innføre kulturmomms for de små fagene vil derfor gi et riktigere forhold mellom inn- og utgående MVA.

Håndverk er en viktig del av vår felles kulturarv, på lik linje med de faste kulturminnene. Å justere merverdiavgiften for de små og verneverdig fagene til 8% vil gi bedre rammebetingelser for tradisjonshåndverket. Ordningen vil anslagsvis omfatte 1500-2000 håndverkere i Norge.

Nasjonalt verdiskapningsprogram for håndverk

En av de viktigste flaskehalsene for håndverkere i dag, er tilgang til markedet og betalingsvilje for tradisjonshåndverk. Det er langt mellom de gode salgskanalerne, slik det er lagt til rette for blant annet i Japan og i Tsjekkia, gjennom sertifisering av håndverkere og egne salgskanaler for kvalitetshåndverk. *Løfte håndverket* ønsker at det etableres et verdiskapningsprogram for tradisjonelt håndverk, etter modell fra verdiskapningsprogrammet for kortreist mat i landbruket. Programmet bør knyttes opp mot opplevelsesnæring og reiseliv.

Gjøre den treårige stipendiatorordningen for håndverkere permanent

Siden 1995 har Norsk handverksutvikling hatt det faglige og administrative ansvaret for stipendiatorordningen for håndverkere, som en prøveordning. Til tross for svært gode resultater og tilbakemeldinger har Kunnskapsdepartementet lagt ordningen på is. Vi ber om at den treårige stipendiatorordningen for håndverkere gjøres permanent, og utvides til 10 nye stipendiatstillinger pr. år.

«Kunstnerstipender» for håndverkere

Vi foreslår å utvide dagens stipendordning for kunstnere til også å omfatte utøvere innenfor tradisjonelle håndverksfag spesielt og hele feltet av immateriell kulturarv generelt. I dag har statens Kunstnerstipend en kategori for folkekunst. Vi ber om at denne utvides og utvikles.

For den immaterielle delen av kulturarvsfeltet, for utøvere som forvalter levende kulturarv som vil forsvinner om den ikke føres videre til en ny generasjon, er det viktig med en ordning som kan bidra til å utvikle også denne delen av kulturfeltet. Det gjelder for eksempel.

- Tradisjonelt håndverk, som båtbygging og bunadssdøm

- Utøvende tradisjonell kunst, som tradisjonsmusikk- og dans

Øke antallet veiledere i duodji

Vi ber om at antallet veiledere i duodji økes slik at hele det samiske området er dekket.

Gode rammevilkår for det frivillige

Viktig å legge til rette for gode rammevilkår for opplæring, formidling og utøving av tradisjonelt håndverk i de frivillige organisasjonene.

Barn og unge

Det vil være viktig å styrke den immaterielle kulturarvens posisjon i grunnskole og kulturskole med utgangspunkt i lokale og regionale tradisjoner. Gjerne i samarbeid med frivillige organisasjoner.

Tilgang på egnede lokaler vil ofte være en flaskehals i forhold til formidling av håndverk til barn og unge. Vi mener at dette kan være kommunens viktigste bidrag for å legge til rette for overføringen av håndverkskunnskap til en ny generasjon.

Vi vil løfte håndverket i grunnskolen

Det vil være viktig å styrke håndverkskompetansen i grunnskolen. Verkstedbasert opplæring med stor grad av læring gjennom praktisk arbeid / handlingsboren kunnskap har i stor grad blitt erstattet med teori der elevene lærer *om* og ikke *i*. Her bør det settes inn ressurser på å styrke lærernes kompetanse i kunst- og håndverksfag. Vi mener derfor at det bør en satsing til på estetiske fag, ikke minst håndverk, i grunnskolen.

På vegne av nettverket Løfte håndverket håper jeg høringsvaret vårt vil kunne bidra til å styrke det levende håndverkets posisjon i et nytt kulturløft!

For *Løfte håndverket!*

Lillehammer 27.06.13

Eivind Falk

Direktør

Norsk handverksutvikling NHU

Senter for immateriell kulturarv SIKA